

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

03 ביולי 2011

ת"א 33317-06 עפרוני נ' ביטוח חקלאי אגודה שיתופית חקלאית בע"מ

בפני כב' השופטת דורית קוברסקי

עמיקם עפרוני

התובע

ע"י ב"כ עו"ד אריאל פרויליך וניסים פרחי

נגד

ביטוח חקלאי אגודה שיתופית חקלאית בע"מ

הנתבעת

ע"י ב"כ עו"ד אמודאי

פסק דין**העובדות**

1. התובע יליד 17.4.1947, נפגע ביום 30.4.2006 בתאונת דרכים כהגדרתה בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן: "החוק"; להלן: "התאונה"). לאחר התאונה שב התובע לביתו. בעקבות כאבים בחזה המלווים בקוצר נשימה, פנה ביום 2.5.2006 למוקד הרפואי של קופת חולים מכבי. בקופת החולים עבר בדיקות דופק, לחץ דם וא.ק.ג. ובעקבות תוצאותיהן, הופנה למיון בבית חולים שיבא, תל השומר (להלן: "בית החולים"). בבית החולים עבר בדיקה נוספת של א.ק.ג. ולאחר מכן נשלח לביתו. לרוע המזל, מיחושיו וכאביו של התובע החמירו וביום 4.5.2006 הובהל למחלקת טיפול נמרץ של בית החולים. בשלב זה אובחן אוטם נרחב של שריר הלב וביום 9.5.2006 עבר התובע צינתור בלבו. לאחר הצינתור הועבר לשיקום והחלמה במרכז הבריאות "פרוקרדיה" עד ליום 14.5.2006. מצבו של התובע לא השתפר משמעותית, ולאחר טיפולים ואשפוזים בבית החולים, עבר במהלך אוגוסט 2009 ויולי 2010 שתי סדרות של טיפולים (80 טיפולים), באמצעות מכונה מיוחדת במטרה להקל על תעוקת החזה ואי הספיקה.
2. הנתבעת מודה בארוע התאונה ובכיסוי הביטוחי. המחלוקת נסובה על שאלת הקשר הסיבתי בין התאונה לנזק וגובה הנזק.

אוטם בשריר הלב – כללי

3. מטעם בית המשפט מונה פרופ' אליעזר קפלינסקי, מומחה בתחום הקרדיולוגי (להלן: "המומחה"), אשר חוות דעתו התייחסה לקשר הסיבתי שבין התאונה לאוטם ואחוזי הנכות (להלן: "חוות הדעת").

המומחה סקר בחוות הדעת את הרקע להיווצרות אוטם בשריר הלב (Myocardial Infarction) - "התקף לב". האוטם מתרחש ברוב רובם של המקרים על רקע של טרשת עורקים המקננת בעורקים הכליליים של החולה מזה עשרות שנים. הטרשת עצמה מתבטאת בצמיחתם של רובדים טרשתיים המיצרים בהדרגה את חלל העורק. רובד זה בנוי מתוכן המכיל חומר שומני בכמות משתנה ומציפוי של קליפה של רקמת חיבור. טיפוסי לרובד כזה שהוא נותר יציב במבנהו במשך שנים רבות, גם אם הוא ממשיך לצמוח ולהצר את העורק הכלילי. הסיבוכים המשמעותיים והמסוכנים של מחלת העורקים הכליליים הינם תעוקה בלתי יציבה ואוטם שריר הלב. אלה עלולים במהירות להידרדר, עד כדי מותו של החולה.

ארוע דחק

4. השאלה הראשונה הדורשת הכרעה היא, האם התאונה היוותה "ארוע דחק" עבור התובע.

על פי עדותו של התובע (ת/1) התאונה ארעה בהפתעה גמורה וכתוצאה מכך נבהל מאוד. בחקירתו הנגדית הרחיב והעיד:

"למיטב זכרוני, בפגיעה עצמה יצאנו החוצה, אני מאד התרגשתי כי עמדתי בפקק, הכל שקט ופתאום בום, הגוף שלי נע קדימה... לא הייתי מוכן לזה... אני הייתי נרגש" (פרוט' מיום 23.12.2010 עמ' 9 ש' 4-6, 15-16).

המומחה ציין בחוות דעתו, כי התרשם מדברי התובע שהוא נבהל כתוצאה מהתאונה. על כך חזר בחקירתו הנגדית (פרוט' מיום 23.12.2008 ע' 7-8).

5. לטענת הנתבעת, מדובר בתאונה קלה אשר לא היה בה כדי להוות "ארוע חריג" שגרם ל"דחק נפשי". התובע העיד כי התאונה ארעה במהלך נסיעה איטית בפקק תנועה (פרוט' מיום 23.12.2010 עמ' 6 ש' 19-23), עדותו מתיישבת גם עם עדותו של נהג האוטובוס הזעיר, אשר פגע בו מאחור, לפיה תוך כדי עמידה בצומת בנסיעה איטית רגלו החליקה מדושת הבלם, וכתוצאה מכך הרכב הדרדר ופגע קלות ברכבו של התובע. גם התנהגותו של התובע מיד לאחר התאונה, עת ערך תרשומת מדויקת ומפורטת לגבי זהות הרכבים ונסיבות התאונה, איננה מתיישבת עם הטענה כי היה נסער ונרגש. בכל מקרה, עדותו של התובע לגבי מצבו הנפשי, היא עדות יחידה של בעל דין והימנעותו מזימונה של רעייתו, או כל מאן דהוא שיתמוך בגירסתו כי נבהל

ונרגש כתוצאה מהתאונה, צריכה לעמוד לחובתו (ע"א 465/88 הבנק למימון ולסחר בע"מ נ' מתתיהו, מה(4) 651, 658).

6. המבחן אם ארוע מהווה "ארוע דחק" עבור מאן דהוא, ייבחן תמיד מנקודת מבט סוביקטיבית. גם תאונה קלה יחסית, יכולה לגרום לטלטלה ובוודאי לבהלה ולהתרגשות. אני מאמינה לתובע כי כך חש, כעדותו הראשית והנגדית וכך גם התרשם המומחה שבדק אותו. העובדה שמיד לאחר התאונה, לכשיצא התובע מרכבו, ערך תרשומת מפורטת יחסית, איננה מפחיתה מהמסקנה שנבהל. לא מצאתי לייחס גם משקל לעובדה שהתובע נמנע מלזמן את רעייתו, אשר לא נכחה בזמן התאונה. אני מקבלת את הסברו שעשה ככל שלא ידו על מנת להדחיק את הארוע והשלכותיו, וזאת בשל הרקע הרפואי שלו. נוכח האמור לעיל, אני קובעת שהתאונה היוותה "ארוע דחק" עבור התובע.

קשר סיבתי

7. אין חולק כי על פי הספרות הרפואית וחוות הדעת, ארוע בעל עוצמה נפשית או גופנית חריגה, עלול לגרום לתעוקה בלתי יציבה ולהתפתחות אוטם בשריר הלב. בחלק מהמקרים יכול להתחיל התהליך בתעוקה בלתי יציבה ולהסתיים בהתקף לב של ממש.

8. בחוות הדעת קבע המומחה כי עיון במהלך הקליני מוביל למסקנה כי האוטם בשריר הלב התפתח במהלך היום או היומיים שקדמו לאישפוז. המהלך המתואר תואם התפתחות של תעוקה בלתי יציבה לאחר התאונה, אשר נגרמה מדחק נפשי פתאומי עם או בלי יסוד של הטלטלה, אשר גרם לערעור יציבותו של רובד טרשתי שהיה קיים שנים קודם לכן. מדובר אפוא ב"ארוע חריג" אשר גרם לתעוקה בלתי יציבה ולאחר מספר ימים של מהלך קליני כזה, התפתח אוטם של ממש עקב סתימה מלאה של העורק הכלילי הקדמי. מסקנתו של המומחה, אפוא, שיש קשר סיבתי בין התאונה לאוטם בו לקה התובע.

9. במהלך חקירתו הנגדית, הסכים המומחה שככל שהנזק נגרם תכופ יותר למועד התאונה, קל לקשור סיבתית בין השניים. אמנם, המובהקות הסטטיסטית מתייחסת לשעתיים לאחר "ארוע הדחק", אך אין בכך, והדבר נתון לשיקול דעתו של בית המשפט, כדי לשלול סיבתית, כאשר מדובר בזמן ארוך יותר (פרוט' מיום 23.12.2008 עמ' 10, ש' 13-18; פרוט' מיום 23.12.2008 עמ' 12 ש' 8-11).

10. הלכה מושרשת היא כי בית המשפט איננו מחוייב לאמץ כ"כזה ראה וקדש" את קביעותיו של המומחה, והכרעה סופית בשאלות השנויות במחלוקת שמורה לבימ"ש (ע"א 16/68 **רמת סיב בע"מ נ' ארזי** כב(2) 164, 168). על דרך השגרה, לא יטה בית המשפט להתערב בקביעות שבחוות הדעת המבוססות על ידע ומומחיות של איש מקצוע, אלא כאשר ממכלול הראיות עולה כי המסקנה נסמכת על תשתית עובדתית בלתי מהימנה (ע"א 2160/90 **רז נ' לאץ**, מז(5) 170, 174), או כאשר המומחה מסיק מן העובדות המונחות בפניו מסקנה שגויה בדבר שיעור הנכות הרפואית או בדבר הקשר שבינה לבין התאונה (ע"א 1156/92 **סגל נ' סגל** דינים עליון, כרך ל"ח, 992; ע"א 8288/00 **קרנית נ' סכסך** (לא פורסם); ע"א 3212/03 **יצחק נהרי נ' דולב**, **חברה לביטוח תק-עליון** 2005 (4), 1724; ע"א 2541/02 **לנור נ' יחזקאל** נח(2) 583, 588).

11. למרות שהמומחה לא תמך את קביעתו במחקרים רפואיים, לא חזר בו מהמסקנה כי במקרה דנן קיים קשר סיבתי בין התאונה לאוטם. מסקנתו של המומחה נתמכת בתעוד הרפואי שעמד לפניו.

אני מאמינה לתובע כי החל לחוש בכאבים לאחר התאונה, ומקבלת את הסברו כי למרות כאביו לא פנה מיד לקבלת טיפול רפואי מתוך תקווה שהכאבים יחלפו מאליהם ובשל החשש שהדבר גם יפגע בסיכויו לחזור ולהשתלב במעגל העבודה. יש לציין גם שבעברו של התובע מחלת סרטן ממושכת ועל רקע זה הדחתו ותקוותו שלא יהיה צורך בטיפול רפואי, נראית סבירה בהחלט.

בכל מקרה, חוות הדעת איננה נשענת רק על המועד בו החל התובע לחוש בכאבים בחזה, אלא על התפתחות תהליך קליני לאחר התאונה. המומחה לא נשאל ספציפית בענין זה, ובכל מקרה, מסקנתו אינה מבוססת רק על עובדה זו. אחרי ככלות הכל, אין חולק שלתובע אין עבר קרדיאלי עובר לתאונה, וזה החל רק בעקבותיה.

כאמור, בתי המשפט אינם נוהגים להתערב בקביעות המבוססות על ידע ומומחיות של איש מקצוע. בענייננו, מדובר במומחה מקצועי, בעל מוניטין מזה שנים רבות בתחום הקרדיאלי, ועל כן אינני רואה סיבה שלא לאמץ את קביעותיו ומסקנותיו, אשר לא נסתרו בחקירה הנגדית.

12. על התובע מוטל הנטל להוכיח את הקשר הסיבתי בין התאונה לאוטם, ובנטל זה עמד על אף העובדה שחלפו 72 שעות ממועד התאונה. כאמור, מדובר בתהליך קליני שהינו תוצאה של התאונה, וסופו - אוטם בשריר הלב.

על בית המשפט לבחון כל מקרה על פי נסיבותיו ואכן בתי המשפט קשרו, לא פעם, סיבתית נזק שנגרם כתוצאה מ"ארוע דחק" גם לאחר מספר ימים (ת.א. 186729/02 **מוריה שלמה נ' ביטוח ישיר, אי.די.אי. חברה לביטוח נפגעי רכב בע"מ**, פורסם

בנבו, מיום 18.9.2006, [ת.א. 1856/03](#) לנדה אולג נ' איילון חברה לביטוח בע"מ, פורסם בנבו, מיום 6.11.2006; בתחום דיני עבודה - [ב"ל 3436/00](#) עוזי זנגר נ' המוסד לביטוח לאומי פורסם בנבו, מיום 15.1.2002; [ע"א 9466/05](#) שוויקי נ' מ"י פורסם בנבו, מיום 2.6.2008; [ב"ל 12380/03](#), וייזל נ' המוסד לביטוח לאומי סניף ירושלים, פורסם בנבו, מיום 14.6.2006).

ניתוק הקשר הסיבתי

13. אני דוחה את טענת הנתבעת, כי בכל מקרה, הקשר הסיבתי נותק עקב רשלנות בית החולים, אשר התבטאה בכך שלמרות שהתובע הופנה מקופת החולים לבית החולים, ונערכה לו בבית החולים בדיקת אינזים (CPK), אשר העלתה ממצאים חריגים ומחשידים, שוחרר באותו יום לביתו. טענה זו נטענה לראשונה במהלך חקירתו הנגדית של המומחה (פרוט' מיום 23.12.2008 עמ' 3 ש' 18-19) ועל כן מהווה הרחבת חזית, לה התנגד ב"כ התובע ולמותר לציין שלא הוכחה. בכל מקרה, נוכח עקרון יחוד העילה הקבוע בסעיף 8 לחוק, עומדת לנפגע עילה על פי החוק גם בגין החמרת נזק שארעה עקב טיפול רפואי רשלני ([ע"א 8535/01](#) גנאדי ליפשיץ נ' מדינת ישראל – משרד הבריאות תק-על 2003 (3) 1937-1940; [ע"א 3765/95](#) חוסיין ואח' נ' ד"ר טורם מ(5) 537; ספרו של ריבלין, **תאונת דרכים, סדר דין וחישוב הפיצויים**, מהדורה חדשה מעודכנת, תש"ס, עמ' 417).

לפיכך, הקשר הסיבתי לא ניתק.

נכות רפואית

14. על פי חוות דעתו של המומחה, התובע סובל מהגבלה תיפקודית משמעותית ואף פעילות יומיומית גורמת לו לקוצר נשימה ועייפות. דרגת תיפקודו היא III לפי הקלסיפיקציה של החברה הקרדיולוגית של מדינת ניו-יורק, ונכותו בהתאם לכך היא בשיעור 75%. בחקירתו הנגדית הסכים המומחה שלא התבסס על תקנות המל"ל, לפיהן שיעור הנכות הוא 50% (פרוט' מיום 23.12.2008 עמ' 9 ש' 23). אני סבורה שיש לבסס את קביעת הנכות על פי תקנות המל"ל ועל כן אני קובעת שנכותו הרפואית של התובע היא בשיעור 50%.

נכות תיפקודית – אובדן כושר השתכרות

15. "נכות תפקודית" הוא מושג המבטא את מידת הפגיעה בכושר התפקוד, אשר לא בהכרח זהה לשיעור הנכות הרפואית.

"הלכה פסוקה היא שהנכות התפקודית, אשר באה להצביע על הפרעה בתפקודו של מי שנפגע גופנית, יכולה, אם כן, להיות זהה או דומה לנכות הרפואית וכך במקרים רבים. אך היא יכולה להיות שונה ממנה ([ע"א](#))

[3049/93 סימא גירוגיסיאן נ' סייף רמזי, פד"י נב\(3\) 792](#). אחוזי נכות רפואית אינם מצביעים בהכרח על אובדן מקביל של הכושר לבצע עבודה, אלא הכל תלוי בטיב עבודתו והתעסקותו של הניזוק ובטיב הפגיעה בבריאותו. יש והפגיעה בגופו של הניזוק אינה חמורה כלל, אך בגללה אין הוא מסוגל לעסוק במקצועו הקודם ולהפך – יתכן והפגיעה היא חמורה, אך בכל זאת מסוגל הניזוק להמשיך בעיסוקו ללא הגבלה (ע"א 646/77 לוי נ' עמיאל, פד"י לב(3) 589, 593; ת.א. 1430/96 (י-ם) אהרוני עודד נ' אומני הוריזון בע"מ (דינים מחוזי) פד"י לד(2) 846).

16. בקביעת שיעור הנכות התפקודית יש לקחת בחשבון את נסיבותיו הרפואיות של הנפגע ולבחון האם נכותו הרפואית טומנת בחובה הגבלה תפקודית בכושרו להשתכר. מקצועו של הנפגע מחד ומצבו הנפשי ויכולת ההשתכרות שלו מאידך, ישפיעו ללא ספק על קביעת מידת התפקודיות של הנכות שנגרמה לו (ע"א 627/88 ימיני נ' שאבי מז(4) 155).

17. על פי עדות התובע, מאז התאונה הדרדר מצבו הבריאותי לשפל המדרגה כתוצאה מהחולשה והעייפות הכרונית, הכאבים בחזה והקושי במאמץ גופני, ולו הקל ביותר. גם נטילת התרופות ואשפוזיו החוזרים ונשנים פוגעים בתפקודו והוא איבד לחלוטין את כושר עבודתו. בנסיבות דנן, אני סבורה ששיעור נכותו התפקודית כשיעור נכותו הרפואית – 50%.

עבודה ושכר

18. התובע, בעל תואר שני במנהל עסקים מהאוניברסיטה העברית בירושלים, בוגר לימודי תעודה בתחום מאגרי מידע מאוניברסיטת בר-אילן (נספח ט לת/1). מחודש יולי 1999 עד סוף 2002 עבד במשרה מלאה כמוקדן ואחראי על נושא המחשוב ומאגרי המידע בחברת רמות מ.א. ניהול ותחזוקה בע"מ (להלן: "החברה"). על פי נתוני השכר שצורפו, שכרו הממוצע המשוערך בניכוי מס עמד על סך 9,648 ₪. בשל שינויים ארגוניים בחברה, במהלך 2003 עד לחודש נובמבר, משרתו צומצמה ועל פי נתוני השכר שצורפו, שכרו הממוצע המשוערך בניכוי מס עמד על סך 4,559 ₪. בחודשים נובמבר-דצמבר שב למשרה מלאה, לצורך סיום מספר פרויקטים שניהל, ושכרו בתקופה זו עמד על סך 9,037 ₪. בסוף שנת 2003 פוטר התובע ממקום עבודתו (נספח י' לת/1) וביוני 2004 עבד תקופה קצרה (שלושה שבועות) בחברת טייפון קבלנים בע"מ. החברה פשטה את הרגל ולכן עבודתו הסתיימה. שכרו בתקופה זו עמד על 8,934 ₪.

בחודש יוני 2005 אובחנה אצל התובע מחלה ממאירה מסוג לימפומה. התובע טופל עד ינואר 2006. בתקופה זו לא עבד ובעקבות התאונה ותוצאותיה, לא שב למעגל העבודה.

19. בחקירתו הנגדית הוסיף כי הוא אדם אנרגטי, בעל השכלה רחבה שעשה ככל שביכולתו על מנת למצוא עבודה בהתאם לכישוריו. על אף חיפושיו מאז פטוריו בשנת 2003, ועד לפרוץ המחלה בשנת 2005, לא מצא עבודה. לאחר שהצליח להשתקם מהמחלה, ובסמוך למועד התאונה היה במגע עם חברות שונות (נספח ו' לת/1), אך התאונה ריסקה את ההזדמנות שעמדה לפניו לחזור ולהשתלב במעגל העבודה. בהתאם לנתונים האמורים לעיל, ייערך חישוב הנזק.

גובה הנזק

הפסד שכר לעבר

20. לטענת התובע, על אף העובדה שעובר לתאונה לא עבד, יש לקחת בחשבון את השכלתו וההיסטוריה התעסוקתית שלו. היות והשתכר במשרה מלאה כ-10,000 ₪, יש לערוך חישוב לתקופה של 52.5 חודשים, אשר לוקח בחשבון חצי שנה לה נזקק כדי למצוא עבודה.

מנגד, טוענת הנתבעת שהתובע לא עבד מספר שנים לפני התאונה וללא קשר אליה, ועל כן יש לדחות את דרישתו לפיצוי בפריט נזק זה.

מצד אחד, התובע הוכיח היסטוריה תעסוקתית מסוימת, עת עבד בחברה. מצד שני, מאז שפוטר בשנת 2003 ועד שנת 2005, עת חלה במחלת הסרטן, לא עבד. יש גם לקחת בחשבון את העובדה שבשנת 2003 עבד ברוב רובה של השנה במשרה חלקית. בהתחשב במכלול הנתונים בתיק זה (שכרו הממוצע לשנת 2003 ונכות תיפקודית) אני פוסקת לתובע פיצוי גלובלי בסך 100,000 ₪ בגין הפסד שכר בעבר.

הפסד שכר לעתיד

21. בהתאם לאותם נתונים, אני פוסקת לתובע פיצוי גלובלי בסך 60,000 ₪.

עזרת זולת בעבר ובעתיד

22. בחקירתו הראשית העיד התובע כי עובר לתאונה עזר לאשתו בניהול ותחזוקת משק הבית ולאחריה, הפך לשבר כלי, היות וכל מאמץ, ולו הקל ביותר, גורם לו לכאבים וקוצר נשימה. המומחה אישר כי התובע מתקשה בפעילות יומיומית.

אמנם התובע לא זימן את רעייתו כדי לתמוך בגירסתו לגבי העזרה שנוקק, אך נוכח נכותו התפקודית הגבוהה, אני פוסקת לו פיצוי גלובלי בסך 25,000 ₪ בגין העבר, וסך של 45,000 ₪ בגין עזרת זולת בעתיד.

הוצאות רפואיות, לרבות נסיעות לעבר

23. על פי עדותו של התובע, כתוצאה מהתאונה נגרמו לו הוצאות רפואיות אשר חלקן קשורות בטיפולים הרפואיים הממושכים בבית החולים וחלקם לשירות שח"ל ולרכישת מד דופק. סביר בעיני שהתובע הוציא כספים הקשורים למחלתו ואף נגרמו לו הוצאות בגין נסיעות רבות לטיפולים בבית חולים. על כן, אני פוסקת לו פיצוי גלובלי בגין ראש נזק זה בסך 30,000 ₪.

הוצאות רפואיות, לרבות נסיעות לעתיד

24. מצד אחד, המומחה לא נקב בהוצאות רפואיות להן יזדקק התובע בעתיד, ואף לא נשאל בענין זה. יש גם לקחת בחשבון שהתובע ממשיך לנהוג ברכבו. מצד שני, נוכח נכותו הרפואית הגבוהה, יש להביא בחשבון שיזדקק לטיפולים רפואיים ואף להוצאות מוגברות בשל נסיעות לבית החולים. בהתחשב במכלול הנתונים, אני פוסקת לו פיצוי גלובלי בראש נזק זה בסך 35,000 ₪.

כאב וסבל

25. על פי נכותו של התובע, בתוספת 29 ימי אשפוז, אני פוסקת לתובע 80,201 ₪ בגין פריט הנזק הלא ממוני.

ניכויים

26. התובע מוכר כ"נכה" במסגרת נכות כללית בגין מחלת הסרטן שנסוגה, ובגין מצבו הקרידאלי. הצדדים מסכימים לחישוב לפיו החלק היחסי מתגמולי המל"ל המתייחס לנכות הקרדיאלית, תוצאת התאונה, הינו 145,000 ₪. אני דוחה את טענת הנתבעים, כי לחילופין, יש לנכות את מלוא תגמולי המל"ל. טענה זו עומדת בסתירה לפסיקה (רע"א 3953/01 פרלה עמר נ' אליהו חברה לביטוח פ"ד נ"ז(4) 337; רע"א 4600/04 הדר, חברה לביטוח בע"מ נ' שמאי תק-על 2005(1) 1891, 1892) ומשוללת היגיון, שכן אין חולק שנכותו של התובע בגין מחלת הלימפומה, איננה קשורה לתאונה והקריטריונים שקבע המל"ל לצורך תשלום הגמלה, אינם צריכים לעורר כל קושי בענין זה.

סוף דבר

27. הנתבעת תשלם לתובע את הסכומים המפורטים לעיל, בניכוי תגמולי מל"ל בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום תשלומם, ובתוספת שכ"ט עו"ד בשיעור 13% ובצירוף הוצאות משפט.

דורית קוברסקי 54678313

ניתן היום, א' תמוז תשע"א, 3 ביולי 2011, בהעדר הצדדים.